

POSUDEK

na rigorózní práci Mgr. Simony Hrstkové „Zákaz mučení v mezinárodním právu a Česká republika“

Rigorózní práce je věnována problematice mezinárodní ochrany lidských práv. Práce je členěna na úvod, pět částí a závěr. Rigorózní práce má rozsah 253 stran.

Cílem práce je jednak zkoumat a vyhodnotit, jakým způsobem je zákaz mučení a jiného špatného zacházení mezinárodním právem definován a dále jak je upraven na vnitrostátní úrovni v České republice – první cíl (str. 4). Druhým cílem rigorózní práce je prozkoumat mechanismy ochrany proti mučení a jinému špatnému zacházení, které jsou nastaveny na mezinárodní a vnitrostátní úrovni a vyhodnotit, jakým způsobem se tyto mechanismy navzájem prolínají a ovlivňují. Velká část má být věnována analýze činností a kompetencí mezinárodních mechanismů, jakož i způsobu, kterým ovlivňují legislativní a jinou činnost státních orgánů České republiky (str.5).

Rigorózní práce je zaměřena na analýzu dvou hlavních mezinárodních systémů – systému OSN a systému Rady Evropy. V rámci těchto systémů uchazečka srovnává mezinárodní instrumenty a mechanismy ochrany s instrumenty a mechanismy zřízenými a fungujícími v České republice a zkoumá, zda jsou mezinárodní požadavky na zákaz mučení a jiného špatného zacházení vnitrostátně prováděny a respektovány.

První kapitola je zaměřena na vymezení pojmu mučení, zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Mimo jiné zde autorka konstatuje, že zákaz mučení má povahu kogentního pravidla obyčejového mezinárodního práva.

Následující kapitola rigorózní práce jsou ve smyslu cíle práce zaměřeny na základní mezinárodní instrumenty a mechanismy ochrany proti mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Uchazečka se zde zaměřuje na vymezení zákazu mučení z hlediska univerzálního systému OSN. Zabývá se zde mimo jiné otázkou řízení před Výborem pro lidská práva na základě na Mezinárodního paktu o občanských a politických právech z roku 1966. Na str. 30 své práce uchazečka konstatuje, že Výbor pro lidská práva může projednávat i taková oznámení, která již byla rozhodnuta dříve jiným mezinárodním mechanismem. Dále však uvádí, že Výbor pro lidská práva je limitován článkem 5 odst. 2 Opčního protokolu, který stanoví zásadu listipendence. Tuto svou úvahu by měla uchazečka vysvětlit. Kapitola pojednává o jednotlivých orgánech pro provádění příslušných mezinárodních smluv na úrovni OSN i Rady Evropy a o jejich provádění z hlediska České republiky. Uchazečka v kapitole analyzuje i některé případy, které řešily mezinárodní orgány, zejména Evropský soud pro lidská práva ve vztahu k České republice. Například případ Diallo proti České republice (str. 58). Z hlediska České republiky je významný i případ Bureš proti České republice (str. 61 a násl.), protože zde Soud konstatoval porušení čl. 3 z důvodů skutečně nelidského a ponižujícího zacházení. Jak konstatuje uchazečka toto rozhodnutí lze považovat za velmi významné, protože definuje rozdíl mezi tím co se považuje za přijatelné použití omezujících prostředků a co nikoliv (str.64). Jsou zde obsažena i další rozhodnutí týkající se České republiky. Kapitola dále pojednává Evropském výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Na str. 68 autorka konstatuje, že činnost Výboru pro zabránění mučení má preventivní charakter a nemá kompetenci rozhodovat či činit jakékoliv závěry o tom zda smluvní strana porušuje relevantní mezinárodní dokumenty. Jak by uchazečka charakterizovala tento orgán a mohla by se zamyslet nad tím, zda existují orgány s podobnými pravomocemi v jiných oblastech mezinárodního práva.

Další kapitola pojednává o vnitrostátních instrumentech a mechanismech ochrany proti mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Následuje kapitola o mučení a jiných formách špatného zacházení jako státu přičitatelné České republice. Mimo jiné se zde autorka zabývá závazkem státu respektovat (Duty to Respect) a závazkem státu chránit (Duty to Protect) – str. 108 a násl. Co je jejich právním základem a čím se odlišují? Pátá kapitola pojednává o aktuálních problémech se kterými se Česká republika v souvislosti se zákazem mučení a ostatních forem špatného zacházení potýká.

Celkově lze hodnotit, že uchazečka plně naplnila cíle, které si vymezila, rigorózní práce má logickou strukturu. Je založena na analýze příslušných mezinárodních smluv a činnosti orgánů, které byly vytvořeny na jejich základě ve vztahu k České republice. Uchazečka v práci vyjádřila i vlastní názory. Z hlediska rozsahu má práce značný, dá se říci výrazně nadlimitní rozsah z hlediska požadavků, které jsou kladeny na rigorózní práce.

Pokud jde o literaturu, použil autorka díla nauky českých a převážně zahraničních autorů, která se vztahují k danému tématu. V práci byly použity příslušné dokumenty a množství internetových zdrojů. Schopnost uchazečky pracovat s literaturou prokazuje i na 671 citací. Práce je napsána srozumitelným, čtivým jazykem.

Práce plně splňuje požadavky kladené na rigorózní práce a **doporučuji jí** k ústní obhajobě. Při ústní obhajobě doporučuji, aby se uchazečka zaměřila na tyto otázky:

- 1) provedla stručnou kategorizaci a srovnání kontrolních orgánů působících v oblasti zákazu mučení z hlediska jejich pravomocí,
- 2) zamyslela se, zda existuje rozdíl z hlediska právní úpravy zákazu mučení v době míru a za ozbrojeného konfliktu,
- 3) jaké jsou podle uchazečky největší problémy České republiky při provádění mezinárodních závazků v oblasti zákazu mučení?

V Praze dne 30. června 2013

doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc., DSc.